

30. Гнилицька Л. В. Аналіз методологічних підходів до оцінки стану та рівня економічної безпеки суб'єктів господарювання / Л. В. Гнилицька // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. серія економічна. 2011. Вип. 2. С. 46–57. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvldu_e_2011_2_8.

31. Валіков В.П., Македон В.В. Економічна безпека підприємства в концепті процесного управління // Нобелівський вісник. 2017. № 1 (10). С. 12–22. URL: <http://duan.edu.ua/uploads/nobel-herald17/20975.pdf>.

32. Чорна М.В., Пірятинська І.В. Концептуальна модель оцінки економічної безпеки будівельного підприємства / М.В. Чорна, І. В. Пірятинська // Вісник економіки транспорту і промисловості. 2012. № 40. С. 208–211. file:///C:/Users/%D0%A1%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BB%D0%B0%D0%BD%D0%B0/Downloads/kontseptualna-model-otsinki-ekonomichnoyi-bezpeki-budivelnogo-pidpriemstva.pdf.

33. Бреус С.В. Оцінювання економічної безпеки ВНЗ / С.В. Бреус // Економічна безпека України: монографія / за ред. В.Г. Федоренка, І.М. Грищенко, Т.Є. Воронкової К. : ТОВ «ДКС центр», 2017. 462 с. С. 440–461. URL: <https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/9337>.

34. Бреус С.В. Розроблення моделі оцінювання економічної безпеки закладів вищої освіти // С.В. Бреус // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. 2018. Том 2, № 25. С. 176–182. URL: <http://fkd.org.ua/article/view/136355/136953>.

35. Денисенко М.П., Бреус С.В. Економічна безпека вищих навчальних закладів: основні тенденції на ринку праці / М. П. Денисенко, С. В. Бреус // Інвестиції: практика та досвід. Науково-практичний журнал. 2016. № 14. С. 10–14. URL: <http://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/4934>.

УДК 338.432:332.15

Калачевська Л.І., к.е.н.,
доцент кафедри менеджменту
зовнішньоекономічної діяльності та євроінтеграції
Сумський національний аграрний університет

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ І ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА ІНФРАСТРУКТУРНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКИХ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Калачевська Л.І. Тенденції та проблеми формування і функціонування інституціонального середовища інфраструктурного забезпечення інноваційного розвитку українських сільських територій. У статті доведена важливість інституціонального середовища в межах розбудови інфраструктури руральних територій України на основі інновацій. Наголошено на дестимулюючому впливі цього середовища на інфраструктурне забезпечення інноваційного розвитку українських сільських територій в сучасних умовах трансформації національної соціально-економічної системи. Особливо виокремлено складники інституціонального середовища інфраструктури сільської місцевості України, яка формується на основі розроблення і впровадження інновацій, та надана їх характеристика. Також виявлено проблеми та тенденції формування і функціонування як такого середовища взагалі, так і його окремих інститутів. Доведено неефективність майже всіх інститутів інституціонального середовища інфраструктурного забезпечення інноваційного розвитку українських сільських територій.

Ключові слова: інновації, інноваційний розвиток, інститут, інституціональне середовище, інфраструктура, інфраструктурне забезпечення, сільські території.

Калачевская Л.И. Тенденции и проблемы формирования и функционирования институциональной среды инфраструктурного обеспечения инновационного развития украинских сельских территорий. В статье доказана важность институциональной среды в рамках развития инфраструктуры руральных территорий Украины на основе инноваций. Отмечено дестимулирующее влияние такой среды на инфраструктурное обеспечение инновационного развития украинских сельских территорий в современных условиях трансформации национальной социально-экономической системы. Отдельно определены составляющие институциональной среды инфраструктуры сельской местности Украины, которая формируется на основе разработки, внедрения инноваций, и дана характеристика этим составляющим. Также выявлены проблемы, тенденции формирования и функционирования как данной среды в целом, так и отдельных ее институтов. Доказана неэффективность почти всех институтов институциональной среды инфраструктурного обеспечения инновационного развития украинских сельских территорий.

Ключевые слова: инновации, инновационное развитие, институт, институциональная среда, инфраструктура, инфраструктурное обеспечение, сельские территории.

Kalachevska L.I. Tendencies and problems in formation and functioning of institutional environment of the infrastructural provision of Ukrainian rural territories innovation development. The scientific article has proved the importance of the institutional environment within the development of Ukrainian rural territories infrastructure based on innovations. It has also emphasized the disincentive influence of this environment on infrastructural provision of innovation development of Ukrainian rural territories under present conditions of the transformation of the national social and economic system. The research has defined components of the institutional environment of Ukrainian rural territories infrastructure, which is formed based on innovation development and provision. It has also outlined their characteristic features. Besides, the research has identified problems and tendencies in formation and functioning of this environment as the whole and some its particular institutes. The findings have proved the inefficiency produced by almost all institutional environment institutes of infrastructure provision of Ukrainian rural territories innovation development.

Key words: innovations, innovation development, institute, institutional environment, infrastructure, infrastructure provision, rural territories.

Постановка проблеми. Оцінка інституціональної інфраструктури сільської місцевості України вказує на значні проблеми та недостатній розвиток такої інфраструктури. При цьому інституціональна інфраструктура разом із соціальною, виробничою та інформаційною інфраструктурами є одним із чотирьох складників інфраструктурного забезпечення цієї місцевості країни. Підтверджуємо необхідність трансформації інфраструктури сільських територій України на основі інновацій, чого неможливо досягти без формування ефективного інституціонального середовища в державі. Функціонування сучасних інститутів стримує розвиток руральних територій країни, не дозволяє відновлювати та розвивати інфраструктуру таких територій на основі розроблення і впровадження інновацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження наукових напрацювань щодо розвитку сільських територій на основі оптимізації їх інфраструктури, інноваційного забезпечення та формування відповідного інституціонального середовища дає змогу виокремити роботи таких закордонних та вітчизняних науковців: А. Шейтмана та Дж. А. Бердеге [1]; А. де Жанврі і Е. Садолет [2]; Л.В. Бондаренко [3]; О. Сатова [4]; О.М. Бородіної та І.В. Прокопи [5]; М.М. Мамчина, І.І. Жагальк і Ю.Я. Добуш [6] та інших.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Незважаючи на досить ґрунтовні наукові дослідження у царині розвитку руральних територій на світовому та національному рівні, відзначаємо необхідність чіткого виявлення тенденцій та проблематики формування і функціонування інституціонального середовища розвитку українських сільських територій на основі розбудови та трансформації їх інфраструктури з активним використанням інновацій.

Мета статті – на базі дослідження сучасного стану сільських територій України виявити та дослідити тенденції і проблеми формування, а також функціонування інституціонального середовища інфраструктурного забезпечення інноваційного розвитку цих територій країни.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Згідно з напрацюваннями О.С. Саєнко [7], в межах інфраструктурного забезпечення розвитку сільських територій України на основі розроблення та запровадження інновацій функціонує значна кількість неефективних інститутів, що породжує зростання трансакційних витрат суб'єктів, які функціонують на таких територіях, та призводить до їх збитків. Наведене вимагає дослідження інституціональних аспектів інфраструктурного забезпечення інноваційного розвитку руральних територій в країні.

Враховуючи наукові розробки І.А. Ажаман [8] та І.М. Дудніка [9], відзначаємо наявність:

1. Формальних інститутів, до яких відносимо: економічні, правові, фінансові, кредитні, інвестиційні, інноваційні, екологічні, інформаційні, суспільні, релігійні, соціальні, культурні, торговельні, а також інститути охорони здоров'я, державного управління, державного контролю та профспілкового захисту працівників.

2. Неформальних інститутів, де відзначаємо: культурні традиції, суспільні цінності, норми поведінки, досвід, взаємодію домашніх господарств та бізнес-одиниць із державними та місцевими органами влади, взаємодію домашніх господарств та суб'єктів підприємницької діяльності, менталітет, етичні норми.

Таким чином, саме сукупність формальних та неформальних, ефективних та неефективних інститутів і породжує інституціональне середовище інфраструктурного забезпечення інноваційного розвитку сільських територій в Україні та визначає необхідність його трансформації з метою досягнення ефективності та результативності розвитку цих територій держави (рис. 1).

До зовнішніх факторів впливу на інституціональне середовище інфраструктурного забезпечення інноваційного розвитку сільських територій в Україні відносимо: світові тенденції розвитку національних інституціональних середовищ та окремих інститутів; трансформацію сільських територій у світі та в окремих країнах; зміни в інфраструктурі сільської місцевості на глобальному, міжнародному



Рис. 1. Інституціональне середовище інфраструктурного забезпечення інноваційного розвитку сільських територій в Україні

Джерело: власні дослідження

та національних рівнях; тенденції розвитку та впровадження інновацій, у тому числі в інфраструктуру руральних територій.

Серед внутрішніх факторів впливу на інституціональне середовище інфраструктурного забезпечення інноваційного розвитку сільських територій в Україні виділяємо: національні та регіональні тенденції розвитку вітчизняного інституціонального середовища та окремих інститутів; трансформацію сільських територій в країні та в окремих областях; зміни в інфраструктурі сільської місцевості на рівні держави та окремих регіонів; тенденції розвитку та впровадження інновацій, у тому числі в інфраструктуру руральних територій в країні взагалі і на рівні окремих областей (районів, сіл).

Вважаємо доречним у межах дослідження інституціональних аспектів інфраструктурного забезпечення інноваційного розвитку сільських територій в Україні дослідити розвиток кожного з виділених вище формальних та неформальних інститутів, а також надати висновки щодо їх ефективності.

До групи економічних інститутів відносимо державні та недержавні інституції, які формують та регулюють економічні відносини в межах розвитку сільських територій України на основі відновлення та розбудови їх інфраструктури, яка ґрунтується на базі розроблення та запровадження інновацій. Відзначаємо критичні проблеми у функціонуванні таких інститутів та їх неефективність, що виражається у переважній деградації сільської місцевості країни, у тому числі через низьку якість її інфраструктурного забезпечення та неможливість розроблення і запровадження відповідних інновацій. Таким чином, можемо говорити про низьку ефективність економічних інститутів у контексті забезпечення інноваційного розвитку сільських територій в Україні, у тому числі розвитку їх інфраструктури.

У групу правових інститутів входять законодавчі та нормативні акти України, які стосуються розвитку руральних територій, їх інфраструктури та стимулювання інноваційної активності на цих територіях у межах трансформації їх інфраструктурного забезпечення. Відзначаємо, з одного боку, досить високий рівень правового забезпечення розвитку сільських територій в Україні, а з іншого – наявність низки проблем, серед яких можемо виділити: низьку ефективність та результативність нормативно-правових актів; слабку імплементацію закордонного досвіду, особливо Європейського Союзу; недостатню регламентацію державного регулювання розвитку сільських територій в країні та їх інфраструктури; хаотичність та слабкість формування комплексу стимулів до інноваційної активності у сільській місцевості, у тому числі щодо інфраструктурного забезпечення руральних територій. Наведене дає змогу відмітити недостатню ефективність правових інститутів щодо розвитку руральних територій України, а також їх інфраструктурного забезпечення на основі розроблення і впровадження інновацій.

Щодо групи фінансових інститутів розвитку сільських територій України, їх інфраструктури та розроблення і впровадження інновацій у такі території і їх інфраструктурне забезпечення від-

значаємо їх досить слабкий розвиток, диверсифікацію та низькі темпи відновлення після двох послідовних економічних криз в країні (2008–2009, 2013–2015 роки). При цьому відзначаємо такі тенденції впливу підгруп фінансових інститутів на розвиток сільської місцевості країни, як: збільшення фінансової підтримки агровиробників з боку банків за небажання фінансувати більшість інфраструктурних проектів та інноваційних розробок; пошук шляхів збільшення співпраці з підприємствами – виробниками сільськогосподарської продукції з боку страхових компаній за низької їх активності у співпраці з сільськими громадами та регіональними владними інститутами; недостатня активність інших фінансових інститутів в межах розвитку сільських територій, їх інфраструктури та підтримки розвитку і впровадження інновацій у сільській місцевості. Отже, можемо відмітити проблеми з ефективністю фінансових інститутів у межах розвитку сільських територій України, у тому числі їх інфраструктури, на базі розроблення і впровадження інновацій.

Дослідження впливу кредитних інститутів на розвиток вітчизняних руральних територій дає змогу вказувати на їх дестимулюючий вплив як на самі території, так і на відновлення та розбудову їх інфраструктури, а також розроблення і впровадження інновацій на цих територіях, у тому числі інфраструктурні проекти. Відзначаємо такі тенденції, як: мінімізація ризиків під час роботи з суб'єктами, які функціонують на сільських територіях країни; низька кредитна підтримка інфраструктурних проектів у сільській місцевості; небажання співпрацювати з розробниками інновацій; недостатня активність та ініціатива щодо співпраці з суб'єктами підприємницької діяльності, домашніми господарствами, які функціонують на сільських територіях України; недостатнє врахування особливостей та потреб у кредитній підтримці сільської місцевості держави; низькі можливості іноземної кредитної підтримки розвитку національних сільських територій та їх інфраструктури. Акцентуємо увагу на тому, що наведену групу інститутів необхідно віднести до неефективних інститутів щодо забезпечення розвитку руруальних територій країни, їх інфраструктури та розроблення і впровадження інновацій на цих територіях.

Група інвестиційних інститутів забезпечує надходження відповідних розмірів інвестицій на певних умовах у розвиток сільських територій, а також бізнес-одиниць, які функціонують на цих територіях. Відзначаємо такі тенденції щодо впливу інвестиційних інститутів на розвиток сільської місцевості країни, як: критичний дефіцит інвестицій у сільській території та їх інфраструктуру; акцент тільки на сільських виробниках, переважно великого розміру; максимальне несприйняття підтримки розроблення та впровадження інновацій, особливо у сферах поза виробництвом сільськогосподарської продукції;

слабка динаміка іноземних інвестицій. Такий стан справ дає змогу дійти висновку про неефективність інвестиційних інститутів у контексті розвитку сільських територій країни та їх інфраструктури, особливо з використанням інновацій.

Інноваційні інститути забезпечують розроблення, продаж, використання інновацій у сільській місцевості країни, у тому числі в межах відновлення та розбудови інфраструктури такої місцевості. Зазначаємо низький рівень розвитку та диверсифікації таких інститутів в Україні, а також їх недостатню ефективність.

Екологічні інститути представлені у сільській місцевості країни відповідними державними владними органами та місцевими органами самоврядування, законодавчими та нормативними актами, бізнес-одиницями, громадськими організаціями, окремими активістами, ЗМІ. Відзначаємо зростання важливості результативності їхнього функціонування в умовах значного погіршення екологічної ситуації в світі та в Україні, у тому числі на національних сільських територіях. Метою функціонування цієї групи інститутів є контроль за розвитком сільської місцевості та відповідний вплив щодо забезпечення екологічної безпеки як країни загалом, так і цієї місцевості зокрема, у тому числі що стосується відновлення та розбудови інфраструктури з використанням інновацій. Дослідження функціонування та розвитку екологічних інститутів на сільських територіях України вказує на їх критичну неефективність, що знаходить своє відображення у швидкому зростанні забруднення таких територій, у тому числі за рахунок руйнування об'єктів інфраструктури.

Діяльність інформаційних інститутів спрямована на формування інформаційного середовища щодо розвитку сільської місцевості країни (її структурних елементів) і забезпечення його функціонування. До групи інформаційних інститутів належать: відповідні структурні складники державних та муніципальних органів влади, бізнес-одиниць; окремі суб'єкти підприємницької діяльності, насамперед ЗМІ; громадські організації; окремі домашні господарства; відповідні інформаційні системи. Враховуючи складність отримання, недостатні обсяги та об'єктивність інформації щодо розвитку сільських територій, а також їх інфраструктури, у тому числі на основі інновацій, можемо відзначити низьку ефективність цієї групи інститутів у межах трансформації таких територій.

Суспільні інститути призначені, з одного боку, для розвитку суспільства та суспільних відносин в країні, а з іншого – для контролю за діяльністю державних та місцевих органів влади, суб'єктів підприємницької діяльності, окремих домашніх господарств, а також захисту бізнес-одиниць і домашніх господарств від негативного впливу зовнішнього середовища. Відзначаємо зростання ролі суспільних інститутів у сучасних умовах розвитку економічно розвинутих країн світу, які трансформують власні

економічні системи в межах розвитку постіндустріальної економіки. У межах розвитку сільських територій головним завданням суспільних інститутів є забезпечення ефективного розвитку таких територій та їх окремих складників, у тому числі інфраструктури. Щодо діяльності суспільних інститутів в Україні можемо відмітити їх недостатній розвиток, слабку підтримку діяльності цих інститутів з боку державних та муніципальних органів влади, підприємницьких структур, домашніх господарств, а також низьку ефективність функціонування через наявність застарілих інститутів, особливо що стосується розвитку сільських територій в країні та їх елементів, до яких відносимо й інфраструктуру таких територій.

Релігійні інститути знаходяться в стадії глибокої трансформації, яка почалась зі здобуттям Україною незалежності та визнання у Конституції свободи віросповідання. Відзначаємо складність формування та функціонування таких інститутів в країні, особливо що стосується сільських територій та зростання їх впливу на забезпечення розвитку цих територій. Водночас необхідно зазначити недостатню ефективність релігійних інститутів у контексті розвитку сільської місцевості країни та бажання усунути від вирішення проблем цієї місцевості, у тому числі щодо її інфраструктурного забезпечення.

Формування постіндустріальної економіки в економічно розвинутих країнах світу показало, що група соціальних інститутів є ключовою як для розвитку держави загалом, так і для розвитку її сільських територій. Враховуючи напрацювання вітчизняних науковців [10; 11; 12], відзначаємо наявність глибоких трансформаційних процесів щодо формування структури та визначення функцій соціальних інститутів в Україні, особливо на руральних територіях, які потребують підвищення соціального захисту домашніх господарств, що функціонують на таких територіях. З іншого боку, необхідно відмітити критично низьку ефективність соціальних інститутів у межах розвитку сільської місцевості країни та зростання транзакційних витрат суб'єктів, які знаходяться у цій місцевості, через застарілість більшості таких інститутів. Також відмічаємо дестимулюючий вплив національних соціальних інститутів на відновлення та розвиток інфраструктури сільських територій, особливо з використанням інноваційних розробок.

Культурні інститути також знаходяться у процесі активної трансформації у сучасних умовах розвитку соціально-економічної системи України. Відзначаємо значні зміни таких інститутів у контексті розвитку сільської місцевості країни та проблеми щодо їх розвитку на руральних територіях держави. Наведене приводить до зниження їх впливу на розвиток вітчизняних сільських територій, у тому числі на їх інфраструктурне забезпечення. Окремо наголошуємо на низькій ефективності цієї групи інститутів щодо стимулювання розвитку сільської місцевості України.

Діяльність торговельних інститутів спрямована на підвищення взаємодії та обміну продукцією (роботами, послугами) між державними установами, місцевими органами влади, суб'єктами підприємницької діяльності, домашніми господарствами. Відзначаємо наявність значних диспаратів у такому обміні між міськими та сільськими територіями України, який був породжений розвитком країни в межах СРСР та за часів незалежності. Окремо наголошуємо на руйнації та недостатніх темпах відновлення торговельних інститутів у сільській місцевості країни, що приводить до зниження темпів її розвитку, а також зниження темпів розвитку окремих її складників, у тому числі інфраструктури. Наведене вказує на неефективність функціонування торговельних інститутів на сільських територіях України.

Група інститутів охорони здоров'я є однією з ключових, які формують інституціональне середовище інфраструктурного забезпечення інноваційного розвитку сільських територій в Україні. Відзначаємо значну проблематику щодо трансформації та розвитку таких інститутів у сільській місцевості країни, що негативно впливає на розвиток українських руральних територій та їх інфраструктурне забезпечення. Наголошуємо на критично низькій ефективності цієї групи інститутів у сільській місцевості держави та необхідності їх глибокого трансформування у межах трансформації інститутів охорони здоров'я на національному рівні.

Діяльність групи інститутів державного управління спрямована на забезпечення ефективного розвитку сільських територій в країні та їх складників, у тому числі інфраструктури. Вважаємо доречним оцінити ефективність цієї групи інститутів в Україні, використовуючи «Показники ефективності реформи державного управління», методика розрахунку яких була розроблена та використовується Всесвітнім Банком (рис. 2).

Згідно з методикою розрахунку «Показників ефективності реформи державного управління», чим вище значення підсумкового показника (максимальне значення 100), тим вища ефективність функціонування групи інститутів державного управління в країні; чим менше значення такого показника (мінімальне значення 0), тим, відповідно, нижча ефективність функціонування групи інститутів державного управління в державі [13].

Дослідження динаміки ефективності групи інститутів державного управління в Україні за 2007–2017 роки (див. рис. 2) дає змогу дійти висновку про низьку ефективність функціонування цієї групи інститутів в країні з поступовим покращенням ситуації у 2013–2017 роках. Вважаємо, що наведене повною мірою можливо застосувати до оцінки впливу цієї групи інститутів на розвиток сільських територій держави та їх складників, у тому числі інфраструктури таких територій.

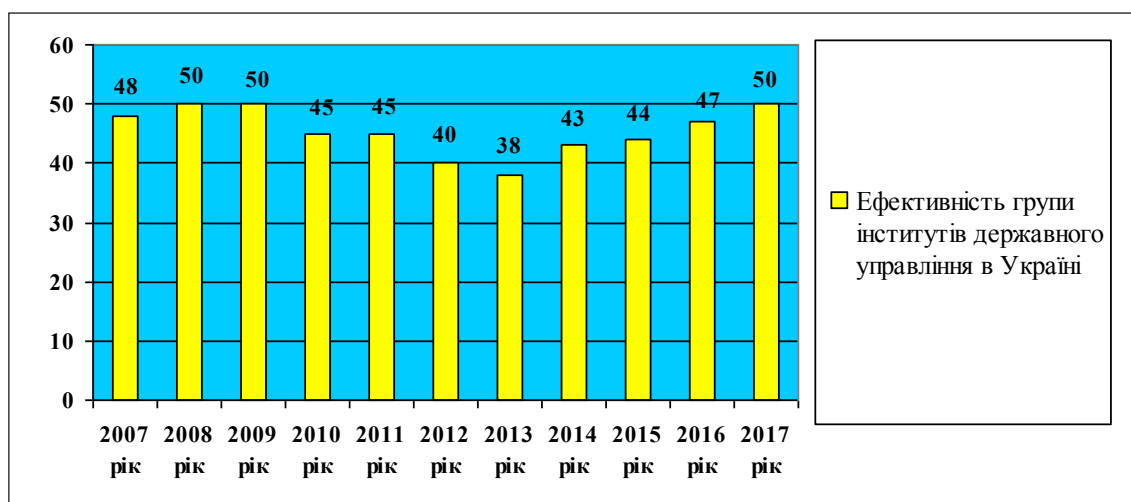


Рис. 2. Динаміка ефективності групи інститутів державного управління в Україні за 2007–2017 роки

Джерело: сформовано на основі [13]

Група інститутів державного контролю є однією з головних щодо забезпечення розвитку сільських територій в Україні, оскільки саме від діяльності цих інститутів залежить наявність та глибина диспаритетів у сільській місцевості країни. Відзначаємо критично низьку ефективність функціонування інститутів державного контролю на руральних територіях, що знаходить своє відображення у високому рівні корупції, зростанні кількості рейдерських захоплень, низькій результативності державних та регіональних програм розвитку села.

Інститути профспілкового захисту працівників покликані забезпечити паритет у відносинах між суб'єктами підприємницької діяльності та їх робітниками на сільських територіях, а також захист таких робітників від експлуатації бізнес-одинацями. Дослідження профспілкового захисту робітників села в Україні [14; 15] дає змогу виділити таку проблематику: зниження рівня охоплення профспілковим захистом працівників сільської місцевості країни; відсутність дієвих інструментів захисту профспілками власних членів; низький рівень впливу профспілок на роботодавців; пасивність державних та місцевих органів влади щодо підтримки профспілок. Наведена проблематика вказує на недостатню ефективність інститутів профспілкового захисту працівників в межах розвитку сільських територій України.

Окрім формальних інститутів, на інфраструктурне забезпечення розвитку сільських територій України на основі розроблення та запровадження інновацій мають значний вплив неформальні інститути.

Відзначаємо трансформацію культурних традицій у межах змін групи культурних та релігійних інститутів на сільських територіях країни. Проблемами, що негативно впливають на розвиток сільської місцевості, тут є: зниження рівня культури мешканців села; зміщення акцентів з національного

та регіонального рівня на рівень власного господарства; пріоритет на збільшення матеріальних статків. Наведене вказує на низьку ефективність цієї групи інститутів щодо розвитку сільських територій України та їх складників, у тому числі інфраструктури.

Наголошуємо на зміні суспільних цінностей в межах трансформації як суспільства країни загалом, так і сільських територій держави зокрема. Відзначаємо акцент на максимальному несприйнятті допомоги громаді, недостатнє розуміння сутності приватної власності, розвиток споживчої поведінки та диспаритетів у відносинах з державою, місцевою владою та сільською громадою, намагання отримати максимальний зиск за рахунок інших мешканців громади або державної чи муніципальної власності. Наведене вказує на дестимулюючий вплив сучасних суспільних цінностей щодо розвитку руральних територій країни та їх інфраструктурного забезпечення.

Відзначаємо значні зміни норм поведінки мешканців сільської місцевості України, що відбувалися на фоні трансформації села. Зниження ініціативи, активності, рівня допомоги іншим та протидії насиллю привело до стримування реалізації потенціалу сільських територій в країні.

Досвід, який сформувався у мешканців сільських територій в умовах трансформації економічної системи країни, дає змогу виділити їх високу антикризову стійкість, що підвищує темпи розвитку сільської місцевості України та вказує на високу ефективність цієї групи неформальних інститутів. У сучасних умовах домашні господарства, які функціонують на українських руральних територіях, є максимально автономними та мають значні резерви ресурсів. Саме наведена ситуація і стала однією з головних причин зростання ролі сільської місцевості в умовах посткризового розвитку економіки країни.

Розглядаючи взаємодію домашніх господарств та бізнес-одинаць із державними та місцевими

органами влади на сільських територіях України, відзначаємо максимально низький рівень довіри та взаємодії таких суб'єктів, що є одним із головних негативних факторів, який стримує розвиток сільської місцевості країни та її складників, у тому числі інфраструктури. Те саме можливо сказати і про взаємодію домашніх господарств та суб'єктів підприємницької діяльності на сільських територіях України, де кожна зі сторін намагається використовувати асиметрію інформації для отримання максимального зиску за рахунок іншої сторони відносин. Відзначаємо відсутність партнерських відносин між домашніми господарствами та бізнес-єдиницями, що здійснюють власну діяльність у сільській місцевості держави.

Відзначаємо критичні зміни менталітету мешканців сільських територій під впливом ідеологічного хаосу кінця ХХ – початку ХХІ сторіччя, що призвело до низького рівня національної самосвідомості та руйнації уявлень про країну і її незалежність. Наведена ситуація є критичною для національної безпеки держави та має значний негативний вплив на розвиток сільських територій країни, їх інфраструктурного забезпечення, у тому числі на базі розроблення та запровадження інновацій.

Щодо етичних норм, то тут можемо відмітити головну проблему щодо розвитку сільської місцевості країни, а саме зміщення акцентів від несприйняття порушення законів держави до поваги перед тими, що змогли порушити закон, але уникнули покарання. Відзначаємо значне зменшення правової

дисципліни мешканців села на фоні розмитості їх уявлень про власні права та обов'язки.

Підсумовуючи дослідження впливу інституціонального середовища на розвиток сільських територій в Україні, а також на інфраструктурне забезпечення таких територій на основі розроблення та запровадження інновацій, відзначаємо наявність значних проблем та критичну неефективність як самого середовища, так і окремих інститутів у цьому контексті, що потребує розроблення комплексу шляхів усунення виявлених проблем.

Висновки.

У науковому дослідженні визначена важливість формування та функціонування ефективного інституціонального середовища в межах інфраструктурного забезпечення інноваційного розвитку українських сільських територій. При цьому наголошено на проблематиці негативного впливу на розвиток сільської місцевості України, а також її інфраструктури та інноваційних розробок неефективних інститутів.

У роботі охарактеризовано зовнішні та внутрішні фактори, а також формальні та неформальні інститути інституціонального середовища інфраструктурного забезпечення інноваційного розвитку сільських територій в Україні. Окремо визначено ефективність, тенденції розвитку та проблеми функціонування виділених формальних і неформальних інститутів.

Вважаємо доречним у подальших дослідженнях розробити та запропонувати напрями оптимізації процесу розвитку сільських територій в Україні на основі інновацій в їх інфраструктурному забезпеченні.

Список літератури:

1. Schejtman A., Berdegue J.A. Rural territorial development / A. Schejtman, J.A. Berdegue // Working paper. Rural Territorial Dynamics Program. RIMISP-Latin American Centre for Rural Development. – 2004. – № 4. – pp. 1 – 67.
2. De Janvry A. Toward a territorial approach to rural development / A. De Janvry, E. Sadoulet // Electronic Journal of Agricultural and Development Economics. – 2007. – Volume 4. – № 1. – pp. 66 – 98.
3. Bondarenko L.V. Development of rural territories of Russia: estimates, opinions, expectations / L.V. Bondarenko // Sotsiologicheskoe issledovaniya [Sociological Studies]. – 2016. – № 3. – pp. 76 – 82.
4. Сатов О. Інноваційний потенціал розвитку сільських територій та проблеми модернізації державного управління / О. Сатов // Вісник Національної академії державного управління. URL: <http://visnyk.academy.gov.ua/wp-content/uploads.pdf>.
5. Теорія, політика та практика сільського розвитку / За ред. О.М. Бородіної, І.В. Прокопи. К.: НАН України, Інститут економіки та прогнозування. 384 с.
6. Мамчин М. М. Тенденції розвитку інфраструктури українського села / М.М. Мамчин, І.І. Жагалак, Ю.Я. Добуш // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». 2007. № 594: Логістика. С. 455–460.
7. Саєнко О.С. Удосконалення інституціональної системи у контексті зміцнення економічної безпеки України / О.С. Саєнко // Вісник ЧТЕІ. Економічні науки. 2011. Вип. 1. С. 113–119.
8. Ажаман І.А. Інституційна інфраструктура розвитку промислового та цивільного будівництва в сільській місцевості / І.А. Ажаман // Економічний аналіз. 2014. Т. 16. № 1. С. 22–27.
9. Дуднік І.М. Інституціональні зміни та тенденції трансформації національної економіки / І.М. Дуднік // Економіка і регіон. 2014. № 3 (46). С. 42–46.
10. Лопушняк Г.С. Інституційне забезпечення державної соціальної політики: теоретико-проблемні аспекти / Г.С. Лопушняк // Актуальні проблеми державного управління. 2011. № 2. С. 31–38.
11. Полісаєв О. Соціальні інститути перехідних суспільств: специфіка трансформаційних процесів / О. Полісаєв // Наукові записки НаУКМА. 2016. № 186. С. 30–37.
12. Мошинський Р. Інститути громадянського суспільства в Україні: соціально-правова спрямованість політичних процесів та їх вплив на національну безпеку / Р. Мошинський // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. 2013. № 2. С. 184–192.
13. The Worldwide Governance Indicators. The World Bank. URL: <http://info.worldbank.org/governance/wgi/#doc>.
14. Махсма М.Б. Динаміка заробітної плати в сільському господарстві та її вплив на зайнятість сільського населення / М.Б. Махсма // Економічний часопис. ХХІ. 2013. № 9-10 (2). С. 37–40.
15. Путівцев І.Г. Проблематика розвитку профспілкового руху на сільських територіях України / І.Г. Путівцев // Економіка і регіон. 2016. № 4 (59). С. 14–18.